

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เกาหลี :

จากพันธมิตรทางการเมือง

สู่หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ

สุรัชย์ ศิริไกร*

เมื่อเอ่ยถึงประเทศเกาหลี คนไทยรุ่นเก่าจะนึกถึงสงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950-1953) ทันที ทั้งนี้ เพราะคนไทยร่วมสมัยสงครามโลกครั้งที่สองจะกล่าวอย่างภูมิใจเสมอว่า ประเทศไทยเป็นชาติแรกในทวีปเอเชียที่ส่งทหารอาสาสมัครไปช่วยองค์การสหประชาชาติทำสงครามป้องกันเกาหลีได้จากฝ่ายเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ส่งข้าว 40,000 ตัน เวชภัณฑ์ และหน่วยแพทย์จำนวนหนึ่งไปช่วยชาวเกาหลีในสงครามครั้งนั้น

แต่เมื่อ 40 ปีให้หลัง คนไทยรุ่นใหม่ต้องตื่นตาตื่นใจกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของเกาหลีได้อย่างรวดเร็วและล้ำหน้าประเทศไทยไปอย่างมากในด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ทั้ง ๆ ที่เกาหลีได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงจากสงคราม ในขณะที่ประเทศไทยกลับพัฒนาเศรษฐกิจได้ช้ากว่าเกาหลีได้ทั้ง ๆ ที่ได้รับความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่สองเพียงเล็กน้อย ข้าราชการและนักวิชาการไทยจำนวนมากได้เดินทางไปดูงานการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการพัฒนาชนบทของเกาหลีได้นำบทเรียนมาพัฒนาประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในกลางทศวรรษที่ 1980 เมื่อนักธุรกิจเกาหลีได้เริ่มเดินทางมาลงทุนในประเทศไทย

ในปี 1990 นักธุรกิจเกาหลีได้ได้ลงทุนในประเทศไทยมีปริมาณสูงสุดมีมูลค่า 275.6 ล้านดอลลาร์ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุนจากกลุ่มประเทศนิกซ์ในเอเชียด้วยกันแล้ว การลงทุนของเกาหลีได้ในประเทศไทยมีมูลค่าต่ำกว่าไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ แต่ถึงกระนั้นเกาหลีได้ก็ได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศไทยมาก และเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งของไทย ในปลายทศวรรษที่ 1990 ประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้าแก่เกาหลีได้มากยิ่งขึ้น เมื่อมีการนำเข้ารถยนต์ชนิดต่าง ๆ จากเกาหลีได้เข้ามาแข่งขันกับรถยนต์ญี่ปุ่นในตลาดไทย มูลค่าการค้าและการขาดดุลการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีได้จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเมื่อรถยนต์เกาหลีได้ได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับในประเทศไทย

* รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้มีสองประการคือ ประการที่หนึ่ง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ โดยเน้นสถานะปัจจุบันและแนวโน้มอนาคต ประการที่สอง เพื่อศึกษาปัญหาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศทั้งสอง

I. ความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ในช่วงสงครามเย็น

ก่อนสงครามเกาหลี (มิถุนายน 1950 - มิถุนายน 1953) ชาวไทยมีความรู้เกี่ยวกับประเทศเกาหลีน้อยมาก และมักจะรู้จักในส่วนที่สัมพันธ์กับประเทศจีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใหญ่กว่า ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองประเทศเกาหลีได้เป็นที่สนใจของชาวโลกมากขึ้น เมื่อสหภาพโซเวียตได้สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือภายใต้การนำของนายพล คิม อิลซุง ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการปกครองแบบจักรวรรดินิยมของญี่ปุ่น คิม อิลซุง ได้ปฏิเสธมติขององค์การสหประชาชาติในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1947 ที่เสนอให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้การควบคุมดูแลขององค์การสหประชาชาติ เพื่อที่จะรวมเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้เข้าด้วยกัน ดังนั้น เกาหลีใต้จึงดำเนินการเลือกตั้งโดยเอกเทศและได้ประกาศตั้งประเทศสาธารณรัฐเกาหลีในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1948 โดยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในเดือนต่อมารัฐบาลเกาหลีเหนือจึงได้ประกาศก่อตั้งประเทศของตนเองขึ้นบ้างเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี เมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1948 โดยมีระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม

ความแตกแยกทางการเมืองระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ และความไม่แน่นอนของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐต่อประเทศเอเชียตะวันออกไกลในขณะนั้น ทำให้ผู้นำเกาหลีเหนือตัดสินใจโจมตีเกาหลีใต้ด้วยกำลังทหารเพื่อจะรวมประเทศทั้งสองส่วนเข้าเป็นประเทศเดียวกัน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 การโจมตีของเกาหลีเหนือต่อเกาหลีใต้ดังกล่าวก่อให้เกิดสงครามเกาหลีที่รุนแรงและยืดเยื้อต่อมาเป็นเวลา 3 ปี ทั้งนี้เพราะสหรัฐได้เรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติช่วยเหลือเกาหลีใต้ต่อต้านการรุกรานของเกาหลีเหนือ

คณะมนตรีความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติได้เรียกประชุมฉุกเฉินในวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 และได้ผ่านมติประณามเกาหลีเหนือว่า “เป็นผู้รุกราน” และเรียกร้องให้เกาหลีเหนือหยุดยิงและถอนกำลังกลับไปอยู่เหนือเส้นแบ่งเขตและแนวเขตปลอดทหารที่ 38 องศาเหนือดั้งเดิม สหรัฐและประเทศพันธมิตรตะวันตกสามารถผ่านมติดังกล่าวได้โดยฉวยโอกาสที่คณะผู้แทนของสหภาพโซเวียตได้เดินออกจากที่ประชุมก่อนหน้านี้เพื่อเป็นการประท้วงสหรัฐและประเทศสมาชิกเสรีประชาธิปไตยที่ไม่ยอมรับรองข้อเสนอสหภาพโซเวียต ที่เสนอให้รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ปักกิ่งให้เป็นตัวแทนของประเทศจีนแทนรัฐบาลของนายพล เจียง ไคเช็ค ที่เกาะไต้หวัน สหภาพโซเวียตจึงพลาดโอกาสที่จะใช้สิทธิวิโต้หรือสิทธิยับยั้งข้อเสนอสหรัฐ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้การเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐและสหภาพโซเวียตทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และเกาหลีเหนือปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติ

สหรัฐได้อาศัยมติขององค์การสหประชาชาติเรียกร้องให้นานาชาติส่งทหารและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่เกาหลีใต้เพื่อต่อต้านเกาหลีเหนือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้นได้ตอบรับข้อเรียกร้องขององค์การสหประชาชาติในทันที โดยประกาศจะให้ความช่วยเหลือโดยการส่งข้าว อาหาร และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ไปช่วย แต่เลขาธิการองค์การสหประชาชาติต้องการให้ไทยส่งกำลังทหารภาคพื้นดินไปช่วยรบร่วมกับทหารของสหรัฐเพื่อเป็นการแสดงความตั้งใจในการรักษากฎบัตรสหประชาชาติ¹

ดังนั้น ในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 รัฐบาลไทยจึงได้มีมติตกลงจัดส่งกำลังทหารภาคพื้นดินหนึ่งกองพล ประกอบด้วย ทหารจำนวน 4,000 คน พร้อมกับส่งข้าว 40,000 ตัน ไปช่วยเกาหลีใต้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ตัดสินใจส่งทหารไปช่วยของค์การสหประชาชาติ และรัฐบาลเกาหลีได้รับในสงครามเกาหลี ครั้นเมื่อทหารไทยได้เดินทางถึงเกาหลีใต้ในเดือนตุลาคม 1950 โดยเรือลำเลียงและเรือปืนคุ้มกัน จำนวน 3 ลำ รัฐบาลไทยได้แสดงการสนับสนุนมากขึ้นโดยการส่งให้เรือไทยทั้ง 3 ลำอยู่ช่วยของค์การสหประชาชาติทำสงครามเกาหลีด้วย ต่อมาในเดือนเมษายน 1951 เมื่อการสู้รบได้ขยายตัวและมีผู้บาดเจ็บล้มตายเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยได้เพิ่มการสนับสนุนโดยส่งเครื่องบินลำเลียง 3 ลำ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการไปช่วยรบ และส่งคณะแพทย์ไทยไปช่วยสภากาชาดสากลที่รักษาผู้บาดเจ็บจากสงครามเกาหลีที่กรุงโตเกียว²

สงครามเกาหลีได้ขยายตัวและทวีความรุนแรงในปี 1951 เมื่อนายพล แมคอาร์เธอร์ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารสหรัฐและทหารของค์การสหประชาชาติในเกาหลีได้นำทหารตีโต้กำลังทหารของเกาหลีเหนือจนได้ชัยชนะ แล้วได้ทำการรุกข้ามเส้นขนานที่ 38 องศาเหนือ เข้าไปในดินแดนของเกาหลีเหนือเพื่อหวังจะล้มล้าง ทั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเกาหลีเหนือและของจีนปักกิ่ง ซึ่งให้ความช่วยเหลือเกาหลีเหนืออยู่ในขณะนั้นไปพร้อม ๆ กันทั้ง 2 รัฐบาล นายพลแมคอาร์เธอร์มีใจกำริบเสิบสานเมื่อเห็นว่าสามารถมีชัยชนะต่อทหารเกาหลีเหนือได้โดยง่ายแล้วควรเดินทัพต่อไปข้ามแม่น้ำยาลูไปถึงแมนจูเรียของจีนด้วย เพื่อจะช่วยให้ นายพลเจียง ไคเช็ก ได้มีโอกาสยกพลขึ้นบกสู่แผ่นดินใหญ่มาปกครองปักกิ่งอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น สหรัฐจะสามารถปลดปล่อยทั้งเกาหลีเหนือและแผ่นดินใหญ่จีนในคราวเดียวกัน แต่การปฏิบัติของนายพลแมคอาร์เธอร์เป็นการปฏิบัติการนอกเหนือมติของของค์การสหประชาชาติที่ให้จำกัดอยู่ที่เส้นขนานที่ 38 องศาเหนือ และขัดต่อนโยบายของประธานาธิบดีทรูแมนของสหรัฐที่ไม่ต้องการทำสงครามกับจีนคอมมิวนิสต์และสหภาพโซเวียตพร้อม ๆ กันในคาบสมุทรเกาหลีและจีนในเวลานั้นด้วยหว่าดเกรงว่าสหภาพโซเวียตจะฉวยโอกาสรุกรานนครเบอร์ลินตะวันตกหรือดินแดนยุโรปตะวันตก ในขณะที่สหรัฐติดพันกับสงครามในทวีปเอเชีย ที่สำคัญที่สุดประธานาธิบดีทรูแมนคัดค้านแผนการณของนายพลแมคอาร์เธอร์ที่จะใช้ระเบิดนิวเคลียร์ 5 ลูก เพื่อทำลายเกาหลีเหนือและจีนให้พ่ายแพ้ ประธานาธิบดีทรูแมนคัดค้านแผนของแมคอาร์เธอร์ไม่ใช่เพราะหวังว่าสหรัฐจะถูกชาวโลกประณามว่าใช้ระเบิดนิวเคลียร์โดยไร้มนุษยธรรมต่อเกาหลีเหนือและจีน แต่เกรงว่าระเบิดนิวเคลียร์จะใช้ได้ไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรในดินแดนที่เต็มไปด้วยป่าและภูเขาอย่างเกาหลีเหนือและแมนจูเรีย และจะทำให้สหรัฐอเมริกามีชื่อเสียงประมาท ไม่เพียงพอสำหรับใช้ป้องกันยุโรปตะวันตกจากการรุกรานของสหภาพโซเวียต ดังนั้น ประธานาธิบดีทรูแมนจึงสั่งปลดนายพลแมคอาร์เธอร์ทันที แต่ล่าช้าเกินกว่าที่จะป้องกันไม่ให้จีนกระโดดเข้ามาช่วยเกาหลีเหนือ

จีนได้ส่งกำลังทหารนับแสนคนข้ามแม่น้ำยาลูเข้าโอบล้อมกำลังทหารของสหรัฐและของค์การสหประชาชาติในเกาหลีเหนือและประสบชัยชนะในการโจมตี จนทำให้กำลังทหารสหรัฐและของค์การสหประชาชาติต้องร่นถอยจากเหนือลงใต้อย่างรวดเร็ว และการสู้รบได้ขยายตัวและยืดเยื้อมากขึ้น กำลังของทั้งจีนและสหรัฐได้รับความเสียหายมากมายมหาศาลทั้งชีวิตและทรัพย์สินโดยไม่จำเป็น ถ้านายพลแมคอาร์เธอร์ได้หยุดกำลังของเขาที่เส้นขนานที่ 38 องศาเหนือ แต่แรกแล้ว สงครามอาจจะยุติโดยเร็วได้ สหรัฐได้สูญเสียทหารกว่าหกหมื่นคนและบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ในขณะที่ฝ่ายจีนได้ตายและบาดเจ็บหลายแสนคน และอดีตผู้นำจีนคือประธาน เหมา เจ๋อตง ได้สูญเสียลูกชายคนโตของเขาในสงครามนี้ด้วย³

แต่อย่างไรก็ตาม สงครามเกาหลีครั้งนี้ทำให้คนไทยได้รู้จักประชาชนเกาหลีในด้านสังคม และวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ทหารไทยในเกาหลีได้ทำการสู้รบอย่างกล้าหาญจนได้รับฉายานามว่า “พยัคฆ์น้อย” และที่สำคัญที่สุดคือ สหรัฐมีความพอใจต่อนโยบายของจอมพล ป. มาก และได้ตกลงใจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยเป็นครั้งแรกภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวคือ สหรัฐได้ลงนามในสนธิสัญญาให้ความช่วยเหลือและร่วมป้องกันทางทหารกับประเทศไทยในเดือนตุลาคม 1950 (Mutual Defence Assistance Agreement) นอกจากการช่วยเหลือทางทหารและอาวุธแล้ว สหรัฐยังให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาและเศรษฐกิจอีกด้วย การร่วมมือทางทหารและเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐและประเทศไทยในครั้งนี้ยังผลให้ประเทศไทยละทิ้งนโยบายเป็นกลางและเข้าเป็นพันธมิตรทางทหารของสหรัฐมากขึ้นเรื่อยๆ ในสงครามเย็น⁴ การเข้าเป็นพันธมิตรทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐนอกจากจะเป็นผลมาจากสาเหตุของสงครามเกาหลีแล้ว ยังเกิดมาจากความรู้สึกรักของผู้นำไทยที่หวาดระแวงจากภัยคุกคามของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ซึ่งมีอุดมการณ์ขัดแย้งกับประเทศไทย และจากปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมืองของตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม เองด้วย กล่าวคือ การที่จีนได้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1949 และความร่วมมือระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต โดยการลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ 30 ปี รวมทั้งการส่งทหารอาสาสมัครของจีนเข้าสู่สงครามเกาหลีทำให้ผู้นำไทยส่วนมากในเวลานั้นเชื่อว่าจีนคอมมิวนิสต์มีนโยบายที่ก้าวร้าวและต้องการขยายอำนาจในเอเชีย ดังนั้น ไทยจึงควรร่วมมือกับสหรัฐในการต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้การดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขันของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นอกจากจะทำให้สหรัฐให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจและต่อต้านการรุกรานจากประเทศคอมมิวนิสต์ภายนอกแล้ว ยังเป็นหลักประกันให้สหรัฐสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการของจอมพล ป. อย่างมั่นคงด้วย ประการสุดท้าย บทบาทของไทยในสงครามเกาหลีทำให้รัฐบาลเกาหลีได้มีความสำคัญในบุญคุณของไทย และส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองดำเนินไปด้วยดี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีได้ได้ใกล้ชิดและแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในทศวรรษที่ 1960 เมื่อสหรัฐได้เข้าแทรกแซงในสงครามเวียดนามทั้งไทยและเกาหลีได้ได้ส่งทหารไปช่วยสหรัฐและรัฐบาลเวียดนามได้ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ รัฐบาลเกาหลีได้มีความผูกพันทางการเมืองที่จะต้องส่งทหารไปช่วยสหรัฐในสงครามเวียดนาม เพื่อทดแทนความช่วยเหลือที่สหรัฐได้ช่วยเกาหลีได้ในสงครามเกาหลีและตามข้อผูกพันทางความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศทั้งสอง สำหรับประเทศไทยรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ช่วยเหลือเวียดนามใต้โดยการเรียกร้องของสหรัฐและสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดระยะเวลาของสงครามเย็นนี้ไทยและเกาหลีได้มีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างใกล้ชิดกันเพราะการมีภัยคุกคามร่วมกันและต่างเป็นพันธมิตรที่ซื่อสัตย์ มั่นคงของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศทั้งสองได้มีการแลกเปลี่ยนการพบปะเจรจาระหว่างผู้นำการเมืองและทหารอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้โดยในระหว่างวันที่ 10-13 กุมภาพันธ์ 1966 ประธานาธิบดี ปีก จุง ฮี ของสาธารณรัฐเกาหลีได้เดินทางมาเยือนประเทศไทย ซึ่งเป็นการเยือนไทยครั้งแรกของผู้นำระดับสูงของเกาหลีใต้ ภายหลังจากนั้นผู้นำของไทยและเกาหลีใต้ได้แลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยียนกันเป็นประจำ และจอมพลถนอม กิตติขจร ได้เดินทางไปเยือนเกาหลีใต้ในเดือนเมษายน 1967

แต่อย่างไรก็ตาม ในต้นทศวรรษที่ 1970 เมื่อประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ของสหรัฐได้เปิดการเจรจากับจีนและเวียดนามเหนือเพื่อถอนทหารสหรัฐและทหารต่างชาติออกจากเวียดนาม และให้เวียดนามใต้ทำสงครามด้วยตนเอง ไทยและเกาหลีได้จำต้องถอนทหารออกจากเวียดนามได้ด้วย การ

ถอนทหารสหรัฐและต่างชาติจากเวียดนามใต้และการตัดความช่วยเหลือทางทหารต่อรัฐบาลเวียดนามใต้ยังผลให้ทหารเวียดนามใต้เสียขวัญและพ่ายแพ้สงครามในที่สุดในเดือนเมษายน 1975 ในปีเดียวกัน กัมพูชาและลาวก็กลายเป็นคอมมิวนิสต์ด้วย

ประเทศไทยเริ่มเผชิญหน้ากับการรุกรานของคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริงในเวลา 3 ปีต่อมา เมื่อทหารเวียดนามสองแสนคนได้รุกรานและยึดครองประเทศกัมพูชา ทหารเวียดนามได้โจมตีกัมพูชาในวันที่ 25 ธันวาคม 1978 และขับไล่รัฐบาลเขมรแดงออกจากกรุงพนมเปญได้อย่างรวดเร็วภายในสองสัปดาห์ ประเทศไทยมองเห็นการยึดครองกัมพูชาของทหารเวียดนามเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศไทย เพราะเวียดนามได้โจมตีและโค่นล้มรัฐบาลเขมรแดงโดยไม่คำนึงต่อกฎหมายระหว่างประเทศและด้วยกำลังทหารจำนวน 1.2 ล้านคน พร้อมด้วยอาวุธจำนวนมากของเวียดนามอาจจะรุกรานดินแดนไทยเมื่อไรก็ได้ และประการสุดท้ายเวียดนามประกาศจุดยืนที่สนับสนุนอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และให้การสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นอันตรายต่อสถาบันและระบบการปกครองของประเทศไทย

ตลอดระยะเวลาของการสู้รบและความขัดแย้งในสงครามกัมพูชาที่กินเวลา 13 ปี ประเทศไทยได้รับผลกระทบโดยตรงจากสงครามกัมพูชาโดยเป็นประเทศด่านหน้าที่ต้องช่วยเหลือผู้พลพและลี้ภัยจากสงคราม และได้รับความเดือดร้อนจากการสู้รบระหว่างกองกำลังทหารของฝ่ายรัฐบาลเขมรผสมต่อต้านเวียดนามกับฝ่ายเวียดนาม-เฮงสัมริน ตามชายแดนไทย-กัมพูชา อยู่เสมอ ๆ และมีบ่อยครั้งที่การสู้รบได้ล่วงละเมิดดินแดนของประเทศไทย แต่เหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดได้แก่ กรณีที่ทหารเวียดนามจำนวนหนึ่งได้รุกรานประเทศไทยที่โนนหมากมูน อ.ตาพระยา จ. ปราจีนบุรี ในปี 1979 และเกิดการปะทะกับทหารไทยเป็นเวลาหลายวัน

ในภาวะการณ์ดังกล่าว รัฐบาลเกาหลีใต้ได้เสนอให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยตามสมควร กล่าวคือ รัฐบาลเกาหลีใต้ได้มอบรถบรรทุกและรถโดยสารจำนวน 14 คัน มูลค่า 2 ล้านบาทสำหรับช่วยเหลือผู้พลพลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย และในเดือนพฤศจิกายน 1980 ประธานาธิบดี ชุน ดู ฮวาน ได้เสนอต่อรองนายกรัฐมนตรี บุญชู โรจนเสถียร ซึ่งเดินทางไปเยือนเกาหลีใต้ว่ารัฐบาลเกาหลีใต้ยินดีที่จะส่งทหารมาช่วยประเทศไทยถ้าเวียดนามรุกรานประเทศไทย โดยการเสนอเป็นครั้งที่สองต่อรองนายกรัฐมนตรี ญุนด คอมนันต์ ด้วยว่า “สาธารณรัฐเกาหลีจะพิจารณาการช่วยเหลือทุกวิถีทางแก่ประเทศไทย รวมทั้งการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การเมืองและการทหารเพื่อตอบแทนที่ประเทศไทยได้เคยช่วยเหลือเกาหลีใต้ในระหว่างสงครามเกาหลี”⁷ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยและสมาชิกอาเซียนสามารถร่วมมือกันสร้างแรงกดดันมิให้เวียดนามก้าวร้าวต่อประเทศไทย และในที่สุดเวียดนามได้ถูกบีบบังคับให้ถอนทหารออกจากกัมพูชาในเดือนกันยายน ค.ศ. 1989

แต่อย่างไรก็ตาม การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ 1 กรกฎาคม 1975 และความขัดแย้งที่ยืดเยื้อในกัมพูชาได้มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนและระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ กล่าวคือ เมื่อเวียดนามเหนือได้ชัยชนะต่อเวียดนามใต้ในเดือนเมษายน 1975 เวียดนามได้ตั้งเงื่อนไขหลายประการในการที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยซึ่งเวียดนามถือว่าเป็น“หนี้เลือด”ต่อเวียดนาม เพราะเคยช่วยเหลือสหรัฐและรัฐบาลเวียดนามใต้ต่อสู้กับรัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือมาตลอดระยะเวลาหลายปีในสงครามเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของไทยในการอนุญาตให้สหรัฐตั้งฐานทัพในประเทศไทยเพื่อใช้โจมตีเวียดนามเหนือ ลาว และกัมพูชา นายกรัฐมนตรี คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงต้องดำเนินนโยบายการทูตโดย

การสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อน เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนาม ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดี เวียดนามได้ลดข้อเรียกร้องลง และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยในปี ค.ศ. 1976 ในปี 1975 ประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศสังคมนิยมหลายประเทศรวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือเกาหลีเหนือในวันที่ 8 พฤษภาคม 1975 ทั้งนี้โดยรัฐบาลไทยได้แต่งตั้งให้เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปักกิ่งให้เป็นทูตดูแลเกาหลีเหนือด้วยเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 1976

ในระหว่างที่เกิดความขัดแย้งในปัญหาเกาหลี (ธันวาคม 1978 – พฤษภาคม 1991) ทั้งจีนและเกาหลีเหนือได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความพยายามแก้ไขปัญหาคอร์เวียของประเทศไทย และกลุ่มประเทศอาเซียน และให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลผสมของเจ้านโรคมลีหนุ ในระหว่างวันที่ 8-12 กุมภาพันธ์ 1982 นายกรัฐมนตรี ลี จอง อีค ของเกาหลีเหนือได้เยือนประเทศไทย และกล่าวสนับสนุนนโยบายของประเทศไทยและอาเซียนรวมทั้งประณามการรุกรานของเวียดนามต่อกอร์เวียด้วย นอกจากนี้ประธานาธิบดี คิม อิล ซุง ของเกาหลีเหนือมีความสัมพันธ์ที่ดีส่วนตัวกับเจ้านโรคมลีหนุ และได้ให้ที่พักในเกาหลีเหนือและสนับสนุนด้านการเงิน

นอกจากการมีนโยบายต่อปัญหาคอร์เวียร่วมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเกาหลีเหนือยังได้มีการกระชับความมั่นคงโดยการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมระหว่างผู้นำและข้าราชการของทั้งสองประเทศด้วย กล่าวคือ ผู้นำระดับสูงของไทยและเกาหลีเหนือจะแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมกันทุก 1-2 ปี เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ ทั้งนี้เพราะเกาหลีเหนือพยายามจะแข่งขันกับเกาหลีใต้ในการแสวงหาความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ เกาหลีเหนือในฐานะที่ติดต่อกับไทยช้ากว่าเกาหลีใต้ได้พยายามเอาชนะจิตใจของรัฐบาลและประชาชนไทย โดยการดำเนินการทูตแบบประชาชนต่อประชาชนมากกว่าเกาหลีใต้ รัฐบาลเกาหลีเหนือนิยมเชื้อเชิญนักการเมือง ข้าราชการ และนักวิชาการไทย ทั้งระดับสูงและกลางไปเยือนเกาหลีเหนือและส่งคณะแสดงกายกรรมและนาฏศิลป์เยาวชนมาแสดงในประเทศไทยอยู่เสมอ ๆ

แต่โดยทั่วไป รัฐบาลไทยยังคงวางตัวเป็นกลางในความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ และไม่แทรกแซงการเมืองภายในของทั้งสองฝ่าย เว้นแต่เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ล่วงละเมิดต่อกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติอย่างร้ายแรงเช่น ในเดือนพฤศจิกายน 1983 ประเทศไทยได้ระงับความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือเป็นเวลา 1 ปี เมื่อเชื่อแน่ว่าเกาหลีเหนือเป็นผู้ลอบวางระเบิดในนครย่างกุ้งจนเป็นเหตุให้รัฐมนตรีของเกาหลีใต้ที่กำลังเยือนพม่าอยู่ในขณะนั้นเสียชีวิตไปหลายคน

ภายหลังการรวมประเทศของเยอรมันตะวันออกและตะวันตกในปี 1989 และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ประเทศไทยสนับสนุนให้เกาหลีทั้งสองฝ่ายหาทางรวมประเทศกันโดยสันติวิธี และถือเป็นกิจการภายในประเทศทั้งสองที่ประเทศภายนอกไม่ควรบีบบังคับ

แต่เมื่อเปรียบเทียบถึงความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงแล้ว เป็นที่แน่ชัดว่าเกาหลีใต้มีความสำคัญต่อประเทศไทยมากกว่าเกาหลีเหนือ แม้ว่าเกาหลีเหนือจะได้ใช้ความพยายามด้านการเมืองและวัฒนธรรมมากเพียงใด ระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เข้มงวดแบบสตาลินของเกาหลีเหนือยังคงเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงระหว่างเกาหลีเหนือกับไทย ในขณะที่เกาหลีใต้มีความสัมพันธ์ทางการค้าที่ใกล้ชิดกับไทยมาตั้งแต่สมัยสงครามเกาหลี รวมทั้งระบบเศรษฐกิจการเมืองและค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น

ไทยและเกาหลีได้จึงสามารถขยายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงได้กว้างขวาง

II. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ในระดับพหุภาคี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ภายหลังการยุติของความขัดแย้งในกัมพูชาและการสิ้นสุดของสงครามเย็นได้ขยายเพิ่มมากขึ้นในรูปแบบของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการรักษาสันติภาพการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียแปซิฟิกได้ให้ความสนใจต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันและต่อต้านลัทธิการกีดกันทางการค้า ดังนั้น จึงมีการก่อตั้งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation – APEC) ในปี ค.ศ. 1989 โดยไทยและเกาหลีใต้ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งขององค์การเอเปคตั้งแต่แรก ซึ่งประกอบด้วยประเทศอาเซียน 6 ประเทศ อันได้แก่ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย บรูไนและสหรัฐ แคนาดา ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮองกงและเกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ รวม 15 ประเทศ ต่อมา ซิลิ เม็กซิโก และปาปัวนิวกินี ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก

ในการประชุมสมัชชากลุ่มเอเปคครั้งสำคัญที่เมืองโบร์กอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ในเดือนพฤศจิกายน 1994 ประเทศสมาชิกได้ประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองที่จะให้มีการค้าและการลงทุนโดยเสรีในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในปี ค.ศ. 2020 โดยให้ประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้วและประเทศสมาชิกกำลังพัฒนาดำเนินการเปิดการค้าและการลงทุนโดยเสรีให้แล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2010 และปี ค.ศ. 2020 ตามลำดับ ดังนั้น ไทยและเกาหลีใต้มีพันธะร่วมกับสมาชิกเอเปคในการจัดตั้งเขตการค้าและการลงทุนเสรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ความร่วมมือระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ในกรอบของพหุภาคีที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับเกาหลีใต้ในฐานะประเทศคู่เจรจา (dialogue partner) เกาหลีใต้ได้เป็นประเทศคู่เจรจาหนึ่งของอาเซียนร่วมกับสหรัฐ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ UNDP ประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจาและประเทศสังเกตการณ์อีกจำนวนหนึ่ง จะร่วมประชุมกันเป็นประจำทุกปีภายหลังการประชุมประจำปีของรัฐมนตรีต่างประเทศของอาเซียน สาระของการประชุมส่วนใหญ่ได้แก่ การพิจารณาปัญหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศสมาชิก ในปี ค.ศ. 1994 ประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ทำความตกลงร่วมกันเป็นครั้งแรกในการขยายบทบาทของอาเซียนให้ครอบคลุมถึงการพิจารณาปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยที่ประชุมอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ตกลงจัดตั้ง “เวทีเจรจาปัญหาการเมืองและความมั่นคงระดับภูมิภาคของอาเซียน” (ASEAN Regional Forum – ARF) ในการประชุมที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 25 กรกฎาคม 1994 โดยมีวัตถุประสงค์จะให้ “เวทีเจรจาอาเซียน” เป็นที่ปรึกษาหารือของประเทศสมาชิกในการพิจารณาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปัญหาความมั่นคงที่ได้รับความสนใจและเป็นห่วงสำหรับประเทศสมาชิกในขณะนั้นและปัจจุบันได้แก่ ปัญหาในคาบสมุทรเกาหลีและปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ซ้ำซ้อนในหมู่เกาะพาราเซลและสแปรตลีในทะเลจีนใต้ ซึ่งทั้งสองปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยรวดเร็วและเหมาะสมแล้วอาจปะทุเป็นสงครามใหญ่ระหว่างประเทศคู่พิพาทได้ ดังนั้น การก่อตั้ง “เวทีเจรจาอาเซียน” จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งประวัติศาสตร์ของอาเซียน ในอันที่จะขยายบทบาทไปครอบคลุมถึงปัญหาความร่วมมือทางด้านการเมืองและความมั่นคงของกลุ่ม

ประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย-แปซิฟิก โดยกลุ่มประเทศอาเซียนมีความหวังว่าวิธีการแก้ปัญหาของอาเซียน และ “การสร้างฉันทามติ” (consensus building) และ “การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า” (conflict avoidance) ซึ่งประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะสามารถช่วยแก้ปัญหาของเอเชีย-แปซิฟิกในระดับกว้างได้ด้วย

เกาหลีใต้ในฐานะประเทศคู่เจรจาของอาเซียนได้ร่วมประชุมกับกลุ่มประเทศอาเซียนในหลายระดับ รวมทั้งการประชุมของรัฐมนตรีต่างประเทศของกลุ่มอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ASEAN Post Ministerial Conference) การประชุม “เวทีเจรจาอาเซียน” และการประชุมสุดยอดของผู้นำเอเชียและยุโรป 25 ชาติที่กรุงเทพฯ ในเดือนมีนาคม 1996 ในที่ประชุมต่าง ๆ เหล่านี้ผู้แทนของเกาหลีใต้ได้แสดงเจตจำนงที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศอาเซียนในการจัดตั้ง “เวทีการเจรจาอาเซียน” หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการเมือง ความมั่นคง และส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเกาหลีไดียังเผชิญหน้ากับการคุกคามทางการเมืองและความมั่นคงจากเกาหลีเหนือ และมีปัญหาการแย่งชิงกรรมสิทธิ์เหนือเกาะบางเกาะกับญี่ปุ่นในทางเศรษฐกิจ เกาหลีใต้ได้ค้าขายและลงทุนจำนวนมากกับประเทศอาเซียน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และต้องการขยายไปยังตลาดใหม่ ๆ อย่างเช่น จีน อินเดีย และเมียนมา ดังนั้น เกาหลีใต้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศต่าง ๆ เหล่านี้

เกาหลีใต้ได้สนับสนุนเป้าหมายและหลักการของสนธิสัญญาว่าด้วยความมิตรภาพและความร่วมมือของอาเซียน (ASEAN Treaty of Amity and Cooperation) ซึ่งส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยวิธีการทางการทูตและการปรึกษาหารือ ตลอดจนส่งเสริมวิธีการแสวงหาสันติภาพและมาตรการป้องกันความขัดแย้งที่สนับสนุนโดยองค์การสหประชาชาติ

III. ความสัมพันธ์ทวิภาคีทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลี

1. การค้า

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความสัมพันธ์อันดีทางการเมืองและการทหารระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ที่ดำเนินมากว่า 30 ปี ไม่ได้ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสองมากเท่าที่ควร คณะผู้แทนทางการค้าของไทยมักประสบกับความล้มเหลวในการเจรจาให้เกาหลีใต้เปิดตลาดให้สินค้าไทยและช่วยหาทางลดปัญหาการขาดดุลทางการค้าของไทยต่อเกาหลีใต้ที่เพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี รัฐบาลเกาหลีได้ปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองอย่างเหนียวแน่นเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น ประเทศไทยต้องอาศัยองค์การทางการค้าระหว่างประเทศอย่างเช่น GATT เป็นเวทีเจรจาเพื่อให้ประเทศเกาหลีได้เปิดตลาดโดยเฉพาะสินค้าเกษตร

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1961 เมื่อประเทศทั้งสองได้ลงนามในสนธิสัญญาทางการค้าเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นคณะผู้แทนทางการค้าของทั้งสองฝ่ายได้พบปะเจรจากันโดยเริ่มครั้งแรกในปี ค.ศ. 1975 ครั้นเมื่อการค้าได้ขยายตัว นักธุรกิจของทั้งสองประเทศมีความกระตือรือร้นที่จะเจรจากันโดยตรง โดยได้ตกลงก่อตั้งคณะกรรมการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-เกาหลี (Thai-Korea Economic Cooperation Committee-TKECC) และคณะกรรมการของหอการค้าไทยและของเกาหลีใต้ได้พบปะเจรจากันเป็นประจำ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมการของ TKECC ได้พบปะกันประมาณ 7 ครั้ง ซึ่งนับว่า

ไม่มากนักแต่การค้าระหว่างไทยและเกาหลีได้ก็ได้อาศัยตัวอย่างต่อเนื่องมาอย่างมั่นคงในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา เกาหลีใต้ได้เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งของไทย ในปี 1994 เกาหลีใต้เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญอันดับ 8 ของไทย โดยมีมูลค่าการค้าของสินค้าเข้าและออกรวม 64,117.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.6 ของมูลค่าการค้าของไทยกับต่างประเทศ รองลงมาจากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ เยอรมันนี มาเลเซีย ใต้หวัน ฮองกง ตามลำดับ (ดูตารางที่ 1) แต่มูลค่าของการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีไดียังต่ำกว่าการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และเยอรมันนี อยู่มาก ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงมีความเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศทั้งสองยังมีศักยภาพที่จะขยายตัวได้อีกมากในอนาคต ประเทศไทยต้องการให้เกาหลีใต้เปิดตลาดให้กับสินค้าไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้าแก่เกาหลีใต้เป็นจำนวนมาก (ดูตารางที่ 2)

สินค้าส่งออกไปเกาหลีใต้ของไทยที่สำคัญได้แก่ ยางพารา น้ำตาล แผลงวงจรไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ กาแฟดิบ ด้ายเส้นใยประดิษฐ์ กุ้งสดแช่แข็ง ผลไม้กระป๋อง และกากน้ำตาล สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรและวัตถุดิบซึ่งมีปริมาณการขยายตัวของการค้า (ดูตารางที่ 3) แต่ในทางตรงกันข้าม ไทยได้นำเข้าสินค้าอุตสาหกรรม เครื่องจักรกล เครื่องจักรไฟฟ้า และรถยนต์นั่งจากเกาหลีใต้ โดยมีปริมาณการค้าเพิ่มสูงขึ้นรวดเร็วทุก ๆ ปี (ดูตารางที่ 4) ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าอุตสาหกรรมและเครื่องจักรกลของเกาหลีมีราคาต่ำกว่าของญี่ปุ่นและประเทศยุโรป นอกจากนี้การนำเข้าส่วนหนึ่งเพื่อสนองความต้องการในการก่อสร้างและผลิตของบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรมของเกาหลีใต้ในประเทศไทย และเพื่อสนองตอบต่ออุตสาหกรรมการส่งออกของประเทศไทย

ดังนั้น ทราบว่าประเทศไทยยังต้องซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร เพื่อนำมาผลิตสินค้าสำหรับการส่งออกเป็นจำนวนมาก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าประเภทวัตถุดิบและทุนจากประเทศญี่ปุ่น ยุโรป และเกาหลีใต้ และทำให้เสียเปรียบดุลการค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 เป็นต้นมา ประเทศไทยเสียเปรียบดุลการค้ากับเกาหลีใต้มาโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1994 ไทยเสียเปรียบดุลการค้าต่อเกาหลีใต้มีมูลค่า 35,372.2 ล้านบาท (ดูตารางที่ 2)

แม้ว่าไทยจะมีความสัมพันธ์ทางการเมืองและการทหารที่ดีกับเกาหลีใต้เพียงใดก็ตาม ปรากฏว่าเกาหลีใต้ไม่ยินยอมเปิดตลาดสินค้าเกษตรกรรมของตน และได้ตั้งภาษีสินค้านำเข้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในระดับสูง ความพยายามในการเจรจาทางการค้าหลายครั้งทั้งโดยภาครัฐบาลและเอกชนระหว่างสองประเทศประสบความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อย ในที่เจรจาทางการค้า ตัวแทนฝ่ายรัฐบาลเกาหลีใต้ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะกล่าวชมเชยการช่วยเหลือของไทยต่อเกาหลีใต้ในระหว่างสงครามเกาหลี แต่คุณงามความดีของไทยนี้ฝ่ายเกาหลีใต้ไม่ยอมให้ยุ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตน และได้ให้การอุดหนุนราคาข้าวและสินค้าเกษตรเพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ชาวนาและเกษตรกรในชนบท รัฐบาลเกาหลีใต้ได้กำหนดโควตาสินค้าเกษตร เช่น เนื้อ นม แป้ง มันสำปะหลัง ข้าวโพด และถั่วเหลือง และได้ใช้มาตรการกีดกันการค้าอื่น ๆ มาใช้ด้วย เช่น กฎหมายควบคุมคุณภาพของอาหาร กฎหมายควบคุมโรคจากพืชและสัตว์ กฎหมายควบคุมเกี่ยวกับสารพิษ กฎหมายสารกัมมันตภาพรังสี และกฎหมายเกี่ยวกับที่มาของสินค้า เป็นต้น⁽⁸⁾ เกาหลีใต้ได้เรียกเก็บภาษีนำเข้าจากสินค้าเกษตรไว้มาก เช่น นำผลไม้ต้องเสียร้อยละ 50 ส่วนผักและผลไม้เสียร้อยละ 30-50 ที่สำคัญเกาหลีใต้ได้ตั้งกำแพงภาษีสำหรับอัญมณีและเครื่องประดับซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่

สำคัญของไทยไว้สูงถึงร้อยละ 120 และร้อยละ 10.5 ตามลำดับ จึงเป็นสาเหตุให้ไทยขายสินค้าให้แก่เกาหลีได้ได้น้อยกว่าที่ควร นอกเหนือจากกำแพงภาษีโควต้าและมาตรการกีดกันภาษีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เกาหลีได้ยังสร้างอุปสรรคเพื่อกีดกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศด้วยวิธีการกำหนดระเบียบการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดโดยไม่จำเป็นอีกด้วย กล่าวคือ รัฐบาลเกาหลีกำหนดให้บริษัทต่างชาติต้องจดทะเบียนกับกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม และลงทะเบียนเป็นสมาชิกของคณะกรรมการอนุญาตอุตสาหกรรมทางการค้า และสมาคมการค้าต่างประเทศของเกาหลี และประการสุดท้ายบริษัทดังกล่าวต้องนำเข้าสินค้ามีมูลค่าไม่น้อยกว่าปีละ 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงจะได้รับอนุญาตให้ต่ออายุใบนำเข้าสินค้าได้⁹

ผลสำเร็จของการเจรจาเรื่องการค้าและอัตราภาษีของ GATT รอบอุรุกวัยทำให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศรวมทั้งเกาหลีใต้ต้องเปิดตลาดและลดอัตราภาษีสินค้าต่าง ๆ รวมทั้งสินค้าเกษตร เกาหลีใต้ต้องถูกบีบบังคับให้เปิดตลาดข้าวและลดอัตราภาษีสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมา เกาหลีใต้ได้ประกาศว่า เกาหลีจะเปิดตลาดสินค้าเกษตรที่เกษตรกรของตนไม่สามารถจะผลิตสินค้าได้มีปริมาณเพียงพอหรือโดยมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมา เกาหลีใต้ได้เริ่มเปิดตลาด และลดภาษี ซึ่งมีผลให้ไทยสามารถขายสินค้าเกษตรและอัญมณีแก่เกาหลีใต้ได้เพิ่มมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดดุลการค้าของไทยให้แก่เกาหลีใต้ยังคงแก้ไขได้ยาก เนื่องจากในช่วงระยะเดียวกันคือนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา บริษัทรถยนต์นั่งของเกาหลีได้อย่างเช่น ฮุนได แดว และ KIA ได้พยายามเจาะตลาดรถยนต์ไทยเพื่อแข่งชิงตลาดกับรถยนต์ญี่ปุ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งยังผลให้ไทยต้องขาดดุลการค้าต่อเกาหลีใต้เพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไป บริษัทรถยนต์เกาหลีใต้จะใช้กลยุทธ์การเจาะตลาดรถยนต์ไทยแข่งขันกับรถยนต์ญี่ปุ่นโดยวิธีการแข่งขันด้านราคา ระยะเวลาของการรับประกันและการบริการซ่อมบำรุง ดังนั้น รถยนต์ของเกาหลีใต้จึงเสนอราคาที่ต่ำกว่าและมีระยะเวลาที่รับประกันยาวกว่ารถยนต์ญี่ปุ่นในรุ่นเดียวกัน ในขณะที่รถยนต์ญี่ปุ่นจะประสบกับปัญหาเรื่องค่าของเงินเยนแข็งตัวและมีค่าแรงการผลิตที่สูงกว่าของเกาหลีใต้ ดังนั้น การแข่งขันทางการค้ารถยนต์ระหว่างเกาหลีใต้กับญี่ปุ่นน่าจะเป็นผลดีต่อผู้บริโภคของไทย และอาจบีบบังคับให้บริษัทรถยนต์ญี่ปุ่นต้องผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ต่าง ๆ ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิตและราคาซึ่งจะส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมประเทศไทยด้วยเช่นกัน นอกจากรถยนต์แล้ว เกาหลีใต้พยายามจะแข่งขันกับญี่ปุ่นในด้านสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการตั้งราคาสินค้าให้มีราคาถูกกว่าสินค้าของญี่ปุ่นร้อยละ 15-20 สำหรับผู้บริโภคลดและชั้นกลาง¹⁰

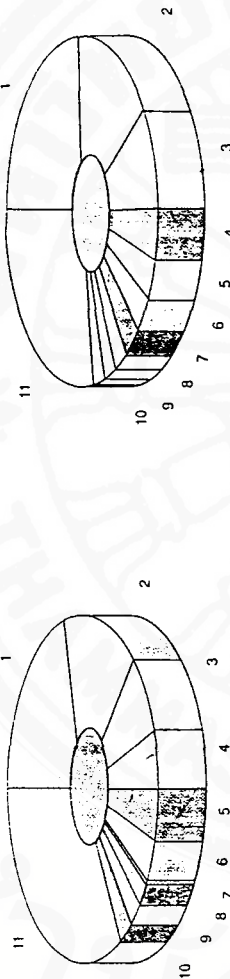
2. การลงทุน

นักธุรกิจเกาหลีใต้ได้เริ่มการลงทุนโดยตรงในกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1968 โดยลงทุนในอุตสาหกรรมไม้แปรรูปในประเทศอินโดนีเซีย ตลอดระยะเวลาช่วง ค.ศ. 1968-85 การลงทุนของเกาหลีใต้ในภูมิภาคนี้ยังคงมีอยู่ในปริมาณที่จำกัดมากคือเพียง 626.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เท่านั้น และกิจการส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการจัดหาวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานในเกาหลีใต้ แต่หลังปี ค.ศ. 1986 ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศได้บีบบังคับให้นักธุรกิจเกาหลีใต้ต้องลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่สำคัญได้แก่ปัญหาแรงงาน การถိบตัวของค่าแรง ค่าของเงินสกุลวอนเกาหลีใต้แข็งตัว และประเทศยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาเพิ่ม

ตารางที่ 1

ลำดับความสำคัญของประเทศคู่ค้าของไทย ปี 2528 กับปี 2537

THAILAND'S MAJOR TRADING PARTNERS 1985 AND 1994

2528/1985

2537/1994

มูลค่า : ล้านบาท

VALUE : MILLION BAHT

มูลค่าการค้า	2528/1985	%	TOTAL TRADE	2537/1994	%	TOTAL TRADE
1. ญี่ปุ่น	444,534.9	100.0	JAPAN	2,506,862.0	100.0	JAPAN
2. สหรัฐอเมริกา	92,414.9	20.8	U.S.A.	607,597.3	24.2	U.S.A.
3. สิงคโปร์	66,450.5	14.9	SINGAPORE	401,162.9	16.0	SINGAPORE
4. มาเลเซีย	34,095.9	7.7	MALAYSIA	241,494.8	9.6	GERMANY
5. เยอรมนี	24,471.0	5.5	GERMANY	120,057.8	4.8	MALAYSIA
6. เนเธอร์แลนด์	20,805.8	4.7	NETHERLAND	94,222.0	3.8	TAIWAN
7. จีน	16,253.9	3.7	CHINA	94,055.3	3.8	HONG KONG
8. ซาอุดีอาระเบีย	13,440.4	3.0	SAUDI ARABIA	77,352.2	3.1	S.KOREA
9. สหราชอาณาจักร	11,502.9	2.6	UNITED KINGDOM	64,117.1	2.6	UNITED KINGDOM
10. ไต้หวัน	11,038.1	2.5	TAIWAN	62,793.8	2.5	CHINA
11. ประเทศอื่น ๆ	10,923.2	2.5	OTHER COUNTRIES	58,233.5	2.3	OTHER COUNTRIES
	143,138.3	32.1		685,775.3	27.3	

ที่มา : สถิติการค้าและเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจของไทยปี 2538, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 2
มูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีใต้
EXPORTS, IMPORTS AND BALANCE OF TRADE BETWEEN THAILAND AND S. KOREA

ปี	มูลค่า : ล้านบาท VALUE : MILLION BAHT	สินค้านำเข้า IMPORTS	มูลค่า : ล้านบาท VALUE : MILLION BAHT	สินค้าออก EXPORTS	ดุลการค้า TRADE BALANCE	YEAR
2523	1,008.3	4,047.1	3,038.8			1980
2524	3,214.5	3,017.0	197.5			1981
2525	1,888.1	3,588.9	-1,700.8			1982
2526	2,097.4	5,601.8	-3,504.4			1983
2527	2,886.8	6,822.1	-3,935.3			1984
2528	3,575.2	5,069.4	-1,494.2			1985
2529	6,420.9	5,730.7	690.2			1986
2530	3,944.7	8,016.2	-4,071.5			1987
2531	6,437.8	14,232.6	-7,794.8			1988
2532	7,703.1	19,172.6	-11,469.5			1989
2533	10,095.2	26,729.8	-16,634.6			1990
2534	11,724.5	40,675.0	-28,950.5			1991
2535	13,542.8	45,352.8	-31,810.0			1992
2536	11,683.3	49,315.9	-37,632.6			1993
2537	14,372.5	49,744.7	-35,372.2			1994

ที่มา : สถิติการค้าและเครื่องจักรกลของประเทศไทยปี 2538, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 3

สินค้าส่งออกไปเกาหลีใต้ปี 2536 - 2537

THAILAND'S EXPORTS TO SKOREA 1993-1994

มูลค่า : พันบาท

Value : Thousand Baht

สินค้า	2536 1993	ร้อยละของสินค้า ชนิดนั้น % of Each Commodity	2537 1994	ร้อยละของสินค้า ชนิดนั้น % of Each Commodity	Item
สินค้าออกทั้งสิ้น	11,683,311	1.24	14,372,450	1.26	Total exports
1. ยางพารา	1,741,254	5.97	2,621,339	6.27	1. Rubber
2. น้ำตาลทราย	2,520,837	20.69	2,209,865	12.85	2. Sugar
3. แผงวงจรไฟฟ้า	687,207	1.93	934,542	2.06	3. Electronic integrated circuits
4. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	393,446	0.60	702,029	0.74	4. Automatic data processing machines and parts thereof
5. ตู้ปลุกปั้นเครื่องอิเล็กทรอนิกส์	274,741	5.34	410,690	8.36	5. Ball bearings
6. กาแฟดิบ	188,857	15.22	356,946	16.62	6. Green coffee
7. ด้ายเส้นใยประดิษฐ์	105,548	2.29	342,623	4.29	7. Synthetic filament yarn
8. กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	29,781	0.08	304,069	0.62	8. Fresh, chilled or frozen shrimps, prawns and lobster
9. ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	198,106	1.51	302,957	2.36	9. Prepared or preserved fruits in airtight containers
10. ถากน้ำตาล	73,297	13.17	296,542	26.76	10. Molasses
11. แร่ใยหิน	185,517	9.86	228,200	10.85	11. Gypsum
12. เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์และส่วนประกอบ	87,775	0.40	228,011	0.81	12. Radio-broadcast receivers, television receiver and parts thereof
13. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	233,301	0.63	220,396	0.85	13. Plastic products
14. ผลิตภัณฑ์ยาง	131,363	1.15	207,326	1.59	14. Rubber products
15. ข้าว	209,767	0.64	190,883	0.49	15. Rice

ที่มา : สถิติการค้าและเครื่องจักรอุตสาหกรรมของประเทศไทยปี 2538 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 4
 สินค้าเข้าจากเกาหลีใต้ ปี 2536 - 2537
 THAILAND'S IMPORTS FROM S.KOREA 1993-1994

มูลค่า : พันบาท
 Value : Thousand Baht

สินค้า	2536 1993	ร้อยละของสินค้านี้ Commodity % of Each	2537 1994	ร้อยละของสินค้านี้ Commodity % of Each	Item
สินค้านี้ทั้งหมด	49,315,881	4.21	49,744,666	3.63	Total Imports
1. เหล็กและเหล็กกล้า	6,018,228	7.53	5,571,855	6.45	1. Iron & steel
2. เคมีภัณฑ์	5,238,068	5.93	5,515,533	5.06	2. Chemicals
3. เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม	5,832,711	3.46	4,992,313	2.58	3. Machines for industrial use
4. ปุ๋ย	4,162,187	30.39	3,826,977	28.24	4. Fertilizer
5. ผ้าผืน	3,938,037	17.72	3,606,367	15.88	5. Fabrics
6. เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	2,518,523	2.28	3,524,922	2.58	6. Electrical machinery and parts
7. น้ำมันสำเร็จรูป	2,819,245	8.20	2,530,927	8.75	7. Benzine and similar oils for engines
8. รถยนต์นั่ง	1,501,245	3.98	1,958,352	5.06	8. Passenger motorcars
9. แผงวงจรไฟฟ้า	1,163,535	2.39	1,892,713	2.79	9. Electronic integrated circuits
10. เครื่องใช้ไฟฟ้า	1,488,827	6.55	1,815,097	5.35	10. Electrical appliances
11. ผลิตภัณฑ์โลหะ	859,434	2.91	1,569,375	4.04	11. Metal manufactures
12. ปลาทูน่าสด แชเย็น แช่แข็ง	1,735,871	12.24	1,356,206	11.88	12. Fresh tuna, chilled or frozen
13. หลอดภาพโทรทัศน์	1,127,065	13.49	1,337,307	11.70	13. Cathode-ray tubes
14. เสื้อผ้า รองเท้า และผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ	1,601,341	20.71	1,324,652	16.09	14. Clothes, footwear and other textiles
15. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,152,637	2.96	1,150,695	2.17	15. Computers parts and accessories

ที่มา : สถิติการค้าและเครื่องจักรภาวะเศรษฐกิจของไทยปี 2538 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

มาตรการกีดกันทางการค้ามากขึ้นเป็นลำดับบริษัทอุตสาหกรรมส่งออกของเกาหลีได้จึงต้องย้ายฐานการผลิตไปอยู่ต่างประเทศ¹¹

เกาหลีใต้ได้ลงทุนในประเทศไทยครั้งแรกในปี ค.ศ. 1983 โดยมีมูลค่ารวม 824,000 เหรียญสหรัฐ มูลค่าการลงทุนได้เพิ่มเป็น 12.2 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1988 และมีปริมาณสูงสุด 19.5 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1990 แต่ยังมีมูลค่าต่ำกว่าประเทศอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออกหรือประเทศนิกซ์อย่างเช่น ฮองกง ไต้หวัน และสิงคโปร์มาก และไม่อาจจะเปรียบเทียบได้กับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย (ดูตารางที่ 5)

จากการศึกษาของ ร็อน และซง ลักษณะการลงทุนของบริษัทเกาหลีใต้ในกลุ่มประเทศอาเซียนจะแตกต่างกันไปตามระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ¹² เกาหลีใต้ได้ลงทุนมากที่สุดในประเทศอินโดนีเซียโดยคิดเป็นร้อยละ 48.6 ของโครงการทั้งหมด และเป็นร้อยละ 76.7 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดในปี ค.ศ. 1990 กิจกรรมที่ลงทุนส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร การผลิตรองเท้า อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมแรงงานเข้มข้นต่าง ๆ การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศมาเลเซียส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้นไป ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์จากไม้ ทั้งนี้โดยมีการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 16.2 ของโครงการ และร้อยละ 8.9 ของมูลค่าการลงทุน ส่วนการลงทุนในประเทศฟิลิปปินส์คิดเป็นร้อยละ 12 ของโครงการ และร้อยละ 6.7 ของมูลค่าทั้งหมด กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ เคมีภัณฑ์ และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับประเทศไทย เกาหลีใต้ลงทุนคิดเป็นร้อยละ 16.2 ของโครงการ และร้อยละ 5.9 ของมูลค่าทั้งหมดของการลงทุนในประเทศอาเซียน (ดูตารางที่ 6)

แต่จากการวิเคราะห์ของ คุณสมพงษ์ วนภา มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกาหลีใต้ลงทุนในประเทศไทยน้อย¹³

ประการที่หนึ่ง อุตสาหกรรมเกาหลีใต้ที่ถูกกดดันโดยปัจจัยทั้งภายในและนอกประเทศส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นขนาดเล็กและขนาดกลาง ดังนั้นอินโดนีเซียซึ่งมีแรงงานและวัตถุดิบธรรมชาติราคาถูกที่สุดในบรรดาประเทศอาเซียน จึงเหมาะสมกับความต้องการของเกาหลีใต้

ประการที่สอง อุตสาหกรรมสิ่งทอของเกาหลีใต้ที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายโครงการไปผลิตในต่างประเทศ เป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยไม่ส่งเสริมการลงทุนของต่างประเทศอีกต่อไป ในทางตรงกันข้าม ประเทศไทยมีนโยบายจำกัดการขยายตัวของการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอแต่อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ยังส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ประการที่สาม ในกลางทศวรรษที่ 1980 ประเทศไทยได้เป็นฐานลงทุนใหญ่ของบริษัทญี่ปุ่น จึงทำให้บริษัทเกาหลีใต้หลีกเลี่ยงการแข่งขันโดยไปลงทุนในประเทศอื่น

ประการสุดท้าย บริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางของเกาหลีใต้มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับการลงทุนของประเทศไทยน้อย

โดยทั่วไป ถ้านักลงทุนได้พิจารณาถึงปัจจัยการลงทุนอย่างรอบคอบ อันได้แก่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ แรงงาน ที่ดิน วัตถุดิบ ที่ตั้งสำนักงาน แรงจูงใจการลงทุน สภาพแวดล้อมทางสังคมและความมั่นคงทางการเมืองแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าลงทุนมากกว่า อินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ (ดูตารางที่ 7) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา การลงทุนของเกาหลีใต้ใน

ประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงทั้งปริมาณโครงการและมูลค่าการลงทุนแม้ว่าปี ค.ศ.1993 การลงทุนจะกระเตื้องเพิ่มขึ้นบ้างก็ตาม (ดูตารางที่ 8)

จากสถิติของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1993 จำนวนคำร้องขอการลงทุนจากเกาหลีได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 แต่มูลค่าของการลงทุนกลับลดลงร้อยละ 29 เนื่องจากโครงการต่าง ๆ ที่ลงทุนมีขนาดเล็กลง ในขณะที่เดียวกันจำนวนคำร้องที่ขอสิทธิพิเศษส่งเสริมการลงทุนที่ได้รับอนุมัติลดลงร้อยละ 53 และมูลค่าของการลงทุนร้อยละ 94 ทั้งนี้เนื่องจากในปี ค.ศ. 1992 มีการลงทุนสูงโดยบริษัทขนาดใหญ่ของเกาหลีได้คือ บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีทุนเทค (Tuntex Petrochemicals (Thailand) Co.Ltd.) ด้วยมูลค่า 340 ล้านดอลลาร์ แต่อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1993 ปริมาณของผู้ได้รับอนุมัติการลงทุนและได้เริ่มโครงการมีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 44 และมูลค่าของการลงทุนได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 16 เนื่องมาจากโครงการที่เริ่มลงมือปฏิบัติหลายโครงการเป็นโครงการขนาดใหญ่¹⁴

ในปี ค.ศ. 1993 จำนวนของโครงการที่มีมูลค่ามากกว่า 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐมีร้อยละ 31 ของโครงการทั้งหมด บริษัทที่ใหญ่ที่สุดได้แก่บริษัทผาแดง-พุ่งซาน โลหะ จำกัด (Padaeng-Poong San Metals Co., Ltd.) มีมูลค่าการลงทุน 88.7 ล้านดอลลาร์ โดยทั่วไปการลงทุนของเกาหลีได้ในประเทศไทยเป็นกิจการขนาดเล็กซึ่งมีปริมาณมากกว่าครึ่งของโครงการทั้งหมด โครงการขนาดเล็กเหล่านี้มีเงินลงทุนน้อยกว่า 50 ล้านบาท (ดูตารางที่ 9 และ 10)

การลงทุนของเกาหลีได้ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกิจการด้านไฟฟ้า อิเลคทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมขนาดเบาต่าง ๆ ในบรรดาอุตสาหกรรมขนาดเบา อุตสาหกรรมที่ได้รับความนิยมในการลงทุนมาก ได้แก่อุตสาหกรรมผลิตกระเป๋าเดินทาง ของเด็กเล่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก รองเท้า และเสื้อผ้า ส่วนอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเลคทรอนิกส์ ได้แก่การผลิตและประกอบเครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน และอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของเกาหลีได้เหล่านี้มีเป้าหมายการผลิตเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคระดับกลาง (ดูตารางที่ 11,12) ประการสุดท้ายที่น่าสนใจเกี่ยวกับการลงทุนของบริษัทจากเกาหลีได้ในประเทศไทยคือ บริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากกว่า 24 บริษัทของเกาหลีได้ได้ตั้งสาขาในประเทศไทยในต้นทศวรรษที่ 1990 รวมทั้งบริษัทฮุนได แดว ชัมซุง และล็กกี โกลดีนสตาร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นนิมิตหมายว่าบริษัทเหล่านี้กำลังศึกษาช่องทางการขยายการค้าและการลงทุนใหม่ ๆ ในประเทศไทยในอนาคต นอกเหนือจากการค้าและการลงทุนแล้ว นักธุรกิจเกาหลีได้ยังสนใจการลงทุนด้านการบริการในประเทศอีกด้วย โดยธนาคารเกาหลีได้ 3 แห่ง ได้เปิดสาขาในประเทศไทย และมีสำนักงานสายการบิน KAL และ Asiana และบริษัทเดินเรือ Hyundai Merchant Marine และ Han Jin Shipping Co., เปิดกิจการบริการส่งสินค้าระหว่างกรุงโซล และกรุงเทพฯ

TABLE 5
Net Flows of Foreign Direct Investment into Thailand
Classified by Country
(In US\$ million)

Country	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	Total
Japan	41.5	97.3	103.5	61.4	122.0	130.7	584.3	750.7	117.2	623.7	342.9	371.1	4,637.2
United States	34.3	50.6	149.3	95.5	51.7	72.6	127.4	208.8	246.1	236.7	471.5	309.6	2,415.6
Newly Industrializing Economies													
South Korea	0.0	0.8	0.2	-0.1	0.2	0.9	12.2	10.2	19.5	11.8	10.5	14.8	83.9
Taiwan	0.1	1.1	1.8	6.8	5.3	27.5	125.5	202.5	286.4	110.1	88.8	57.9	915.9
Hong Kong	23.7	34.8	14.1	26.0	38.2	31.8	111.8	228.6	281.1	462.6	582.0	174.2	2,119.9
Singapore	-15.5	22.2	44.9	44.9	16.1	21.4	62.9	109.9	245.4	258.8	268.9	232.2	1,310.4

Source : Bank of Thailand

TABLE 6
South Korea Direct Investment in ASEAN (as at end 1990)
(In US\$ 1,000)

Industry	Basis	Indonesia		Thailand		Malaysia		Singapore		Philippines	
		No.of Projects	Amount	No.of Projects	Amount	No.of Projects	Amount	No.of Projects	Amount	No.of Projects	Amount
Manufacturing	P*	170	369,437	57	63,460	47	126,294	4	5,703	42	87,097
	N**	117	179,134	37	32,904	28	47,772	3	4,703	29	37,498
Mining	P	2	242,707	1	3,702						
	N	2	205,446								
Forestry	P	6	40,005								
	N	6	32,055								
Fisheries	P	3	4,055			2	380	1	500		
	N	1	340			1	80	1	500		
Construction	P	1	140	2	441	9	456				
	N	1	140	2	144	9	455				
Transportation	P							1	78		
	N							1	78		
Commerce	P			3	280	9	1,097	15	5,605	2	274
	N			3	279	4	574	12	2,163	2	240
Others	P	7	58,030	1	1,000	2	877	1	232	2	176
	N	2	7,625	1	213	1	740	1	232	1	101
Total	P	189	714,374	64	68,883	69	129,104	22	12,118	46	87,547
	N	129	424,740	43	33,540	43	49,621	18	7,676	32	37,839

* Approved basis. ** Net investment basis.

Source : Export-Import Bank of Korea, FDI database.

TABLE 7
Foreign Direct Investment in ASEAN (as at end 1989)
(In US\$ million)

Investing Country	Malaysia	Thailand	Indonesia	Philippines
Newly Industrializing Economies				
Taiwan	536.9	2,007.1	488.0	322.7
Korea	367.5	867.9	47.0	148.7
	29.1	170.7	224.0	17.5
Hong Kong	41.5	561.5	170.0	132.8
Singapore	98.5	407.0	47.0	23.8
Japan	391.8	3,524.2	366.0	157.7
United States	46.8	549.2	58.2	131.2
World	1,245.1	7,985.1	2,651.0	804.2

Sources : "Export-Import Bank of Japan, Research Institute of Overseas Investment Report", no. 4 (1990), 4. P. 15.

TABLE 8
South Korea's Investment in Thailand, 1985-94
(In US\$ million)

Year	Applications		Applications Approved	
	No. of Projects	Amount	No. of Projects	Amount
1985	3	2.3	0	0.0
1986	2	0.8	2	0.9
1987	16	92.1	7	13.3
1988	40	147.1	36	110.3
1989	39	379.3	26	175.5
1990	28	128.3	30	275.6
1991	18	46.9	22	49.6
1992	12	40.8	12	28.3
1993	13	29.0	14	32.2
1994 (Jan.-May)	7	13.6	1	1.7

Source : Board of Investment, Thailand

TABLE 9
South Korean Investment in Thailand 1990-93
(In US\$ million)

Investment Promotion	1990	1991	1992	1993*
1. No. of applications	21	18	1.2	1.3
Value of investment	121.5	46.9	40.7	29.1
Total value of registered capital	26.7	11.8	10.4	8.7
South Korean registered capital	11.8	8.5	7.2	1.9
Thai registered capital	14.5	2.9	3.0	5.9
2. No. of applications approved	30	22	12	14
Value of investment	275.6	49.6	28.3	32.1
Total value of registered capital	77.5	14.5	10.7	8.9
South Korean registered capital	42.6	9.5	7.7	2.1
Thai registered capital	34.3	7.0	2.7	6.2
3. No. of promotion certificates issued	16	16	15	7
Value of investment	70.3	197.2	401.6	23.5
Total value of registered capital	18.0	46.9	23.9	7.5
South Korean registered capital	10.0	23.5	13.7	3.9
Thai registered capital	7.8	22.2	6.2	3.6
4. No. of start-up projects	10	7	9	13
Value of investment	23.1	86.4	119.4	138.2
Total value of registered capital	12.9	27.3	20.6	26.5
South Korean registered capital	11.2	4.6	6.3	17.7
Thai registered capital	1.7	22.2	10.8	8.7

* January to September.

Source : Board of Investment, Thailand.

TABLE 10
South Korean Projects in Thailand Classified by Investment, 1992-93

Investment Size (In US\$ million)	1992		1993	
	No. of Projects	Share in Total (%)	No. of Projects	Share in Total (%)
Application				
< 2	6	50.0	9	69.2
2-3.9	3	25.0	0	0.0
4-19.9	3	25.0	4	30.8
20-39.9	0	0.0	0	0.0
> 40	0	0.0	0	0.0
Total	12	100.0	13	100.0
Approved				
< 2	8	66.7	9	64.3
2-3.9	1	8.3	1	7.1
4-19.9	3	25.0	4	28.6
20-39.9	0	0.0	0	0.0
> 40	0	0.0	0	0.0
Total	12	100.0	14	100.0

Source : Board of Investment, Thailand.

TABLE 11
South Korean Investment Projects in Thailand Applying for Promotion,
Classified by Sector, 1990-93

Sector	1990			1991			1992			1993						
	No. of Projects	Share in Investment Total (%) (US\$ million)	Share in Investment (Total) (%)	No. of Projects	Share in Investment Total (%) (US\$ million)	Share in Investment (Total) (%)	No. of Projects	Share in Investment Total (%) (US\$ million)	Share in Investment (Total) (%)	No. of Projects	Share in Investment Total (%) (US\$ million)	Share in Investment (Total) (%)				
Light industries	6	28.6	9.2	7.6	6	33.3	4.0	8.4	5	41.7	17.2	42.2	6	46.2	8.8	30.1
Electric and																
Electronic products	4	19.0	34.9	28.7	7	38.9	30.5	64.9	4	33.3	12.5	30.6	5	38.5	17.9	61.6
Metal products																
And machinery	1	4.8	1.6	1.3	2	11.1	7.1	15.1	3	25.0	11.1	27.2	1	7.7	0.8	2.8
Agricultural products	4	19.0	12.2	10.1	2	11.1	5.3	11.2	0	0.0	0.0	0.0	1	7.7	1.6	5.5
Textiles	4	19.0	34.1	28.1	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0
Services	1	4.8	26.5	21.8	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0
Chemicals and paper	0	0.0	0.0	0.0	1	5.6	0.2	0.4	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0
Minerals and ceramics ¹	4.8	3.0	2.5	2.5	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0
Total	21	100.0	121.5	100.0	18	100.0	47.1	100.0	12	100.0	40.8	100.0	13.0	100.0	29.1	100.0

Source : Board of Investment, Thailand.

TABLE 12
South Korean Investment Projects in Thailand Approved by Board of Investment,
Classified by Sector, 1990-93

Sector	1990			1991			1992			1993		
	No. of Projects	Share in Investment (US\$ million)	Share in Total (%)	No. of Projects	Share in Investment (US\$ million)	Share in Total (%)	No. of Projects	Share in Investment (US\$ million)	Share in Total (%)	No. of Projects	Share in Investment (US\$ million)	Share in Total (%)
Light industries	13	43.3	25.4	9.2	11.3	22.8	4	33.3	1.6	5.8	42.9	9.2
Electric and electronic products	5	16.7	59.1	21.5	29.8	60.0	4	33.3	11.3	39.9	20.5	28.8
Metal products												63.8
and machinery	1	3.3	46.8	17.0	1.6	3.2	4	33.3	15.4	54.2	1	0.8
Agricultural products	4	13.3	13.0	4.7	3.9	7.9	0	0.0	0.0	0.0	1	1.6
Textiles	3	10.0	91.1	33.1	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0
Services	1	3.3	26.5	9.6	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0
Chemicals and paper	3	10.0	13.7	5.0	3.0	6.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0
Minerals and ceramics	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0
Total	30	100.0	275.6	100.0	49.6	100.0	12	100.0	28.3	100.0	14	100.0

Source : Board of Investment, Thailand.

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจำเป็นต้องดูแลและปรับปรุงสถานะแวดล้อมสำหรับการลงทุนของตนให้ดีขึ้น และพร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคที่เปิดประเทศต้อนรับการลงทุนจากต่างประเทศแข่งขันกับประเทศไทยในปัจจุบันและอนาคต ประเทศที่จะเป็นคู่แข่งด้านดึงดูดการลงทุนที่สำคัญในภูมิภาคนี้ นอกเหนือจากอินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ที่เป็นคู่แข่งกันมาแล้ว ประเทศใหม่ ๆ ได้แก่จีน เวียดนามและเมียนมา

ปัญหาค่าแรงงานที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับราคาที่ดิน การเริ่มขาดแคลนสาธารณูปโภค และปัญหาจราจรในกรุงเทพฯ ได้เริ่มกลายเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของชาวต่างประเทศในไทยใน 2-3 ปีที่ผ่านมา และเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้นักลงทุนของเกาหลีได้ หันไปสนใจจีน เวียดนาม เมียนมา และเม็กซิโก โดยเฉพาะเม็กซิโก จะเป็นประตูสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ในกลุ่มองค์การค้าเสรีทวีปอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA ดังนั้น ประเทศไทยต้องรีบเร่งปรับปรุงบรรยากาศการลงทุนให้แข่งขันกับต่างประเทศได้

นอกเหนือจากนี้ ในทัศนะของผู้แทนทางการค้าของเกาหลีได้ประจำประเทศไทย นักธุรกิจของเกาหลีได้มีความสนใจที่จะลงทุนในประเทศไทยในอนาคตในกิจการที่เกี่ยวข้องกับ รถยนต์ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือสื่อสาร การก่อสร้างโรงงาน อุตสาหกรรมเหล็กและเครื่องจักรที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงซึ่งต้องการแรงงานที่มีฝีมือและบุคลากรที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม และการบริหารงานจำนวนมาก ดังนั้น รัฐบาลไทยต้องให้ความสนใจในด้านการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ และเพียงพอกับความต้องการทั้งของต่างชาติและนักธุรกิจไทยในประเทศด้วย⁽¹⁵⁾ นอกจากนี้ นักธุรกิจเกาหลีได้ยังมีความสนใจที่จะร่วมลงทุนกับนักธุรกิจของไทยเพื่อการลงทุนร่วมกันในเวียดนาม ลาว กัมพูชา หรือเมียนมา ที่กำลังเป็นที่สนใจของนักลงทุนจากต่างชาติ การร่วมลงทุนดังกล่าวจะเป็นผลดีต่อไทยในแง่ที่ช่วยขยายการลงทุนของไทยในประเทศเพื่อนบ้านให้ขยายมากขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว โดยเฉพาะในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ เช่น การสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนแม่สร้อยและการสร้างเส้นทางคมนาคม เป็นต้น

3. การท่องเที่ยว

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีได้ที่กำลังขยายตัวอย่างมั่นคงอีกด้านหนึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับเกาหลีได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา ในปี ค.ศ. 1993 นักท่องเที่ยวจากเกาหลีได้ 268,000 คน ได้เดินทางมาประเทศไทยซึ่งมีปริมาณสูงเป็นอันดับ 8 ของประเทศไทย ประเทศไทยได้กลายเป็นที่นิยมอันดับที่ 3 ของนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีใต้รองลงมาจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนุ่มสาวชาวเกาหลีที่เพิ่งแต่งงานใหม่นิยมเดินทางมาดื่มด่ำผจญภัยตามสถานท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่น ภูเก็ต พัทยา เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ การเดินทางก็นิยมมาเป็นกลุ่มโดยใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวที่จัดโปรแกรมสำเร็จรูปให้อย่างสะดวกสบายและมีราคาประหยัด ดังนั้นในปัจจุบันเราจะเห็นภาพที่กลายเป็นของปกติของหนุ่มสาวชาวเกาหลีได้จำนวนหลายสิบคนเดินทางจากสนามบินคิมโปโดยสารการบินไทยมายังกรุงเทพฯ หนุ่มสาวเหล่านี้หลายคนยังสวมชุดแต่งงานและถือช่อดอกไม้ในมือบ่งบอกว่าเพิ่งเสร็จสิ้นจากพิธีการแต่งงานซึ่งเป็นภาพที่น่ารัก และก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้พบเห็นมาก แต่สำหรับชาวไทยแล้วเรายังเดินทางไปท่องเที่ยวที่เกาหลีได้ไม่มากนัก ในปี ค.ศ. 1993 มีชาวไทยเดินทางไปเที่ยวที่เกาหลีได้เพียง 76,000 คนเท่านั้น

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือ

ไทยกับเกาหลีเหนือได้ลงนามในสนธิสัญญาการค้ากันในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1978 และรัฐบาลเปียงยางได้เปิดทำการทางการค้าที่กรุงเทพฯ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1979 แต่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือมีมูลค่าน้อยกว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้มาก และมีแนวโน้มที่ลดลงด้วย เนื่องจากเกาหลีเหนือเป็นประเทศสังคมนิยมที่เข้มงวด รัฐบาลเป็นผู้ทำการค้าแต่ผู้เดียวและไม่มีการลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้น การค้าต่างประเทศของเกาหลีเหนือจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ งบประมาณ นโยบายการเมือง ความมั่นคง และนโยบายต่างประเทศของเกาหลีเหนือ ในปี ค.ศ. 1979 การค้าระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือมีมูลค่า 8.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และปริมาณการค้าของสองประเทศได้ลดลงเป็นลำดับเหลือ 8.3 และ 6.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 1980 และ 1981 ระหว่างปี ค.ศ. 1985-1991 ปริมาณการค้าได้เพิ่มมากขึ้นและปริมาณสูงสุดในปี ค.ศ. 1990 โดยมีมูลค่า 40.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเกาหลีเหนือได้เปรียบดุลการค้ากับไทยเป็นส่วนใหญ่ (ดูตารางที่ 13) แต่ภายหลังปี 1990 ปริมาณการค้าของสองประเทศได้ลดลงอีก

ในด้านของสินค้า ปรากฏว่ากว่าร้อยละ 90 ของปริมาณสินค้าที่ไทยส่งออกไปเกาหลีเหนือประกอบด้วย แร่ธาตุ และสินค้าเกษตร ในขณะที่เดียวกันไทยได้สั่งซื้อสินค้าอุตสาหกรรมและวัตถุดิบจากเกาหลีเหนือ (ดูตารางที่ 14 และ 15)

ในช่วงหลังยุคสงครามเย็น เกาหลีเหนือประสบกับปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น เนื่องจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและระบบสังคมนิยม ประเทศเครือจักรภพรัฐอิสระ รัสเซียและประเทศอิสระต่าง ๆ ที่แตกตัวจากสหภาพโซเวียตเดิม รวมทั้งประเทศยุโรปตะวันออกได้ละทิ้งระบบสังคมนิยมและหันไปพัฒนาเศรษฐกิจ โดยอาศัยกลไกตลาดตามแนวทางของทุนนิยม ดังนั้น การค้าระหว่างเกาหลีเหนือกับอดีตประเทศสังคมนิยมทำในรูปของการแลกเปลี่ยนสินค้าจึงยุติลงด้วยประเทศเหล่านี้ต้องการค้าขายกับเกาหลีเหนือด้วยเงินสกุลแข็งของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัสเซียได้เรียกร้องให้เกาหลีเหนือจำค่าน้ำมันเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ ที่เลวร้ายยิ่งกว่านั้นคือ รัสเซียได้ยุติการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารแก่เกาหลีเหนือ จึงทำให้เศรษฐกิจของเกาหลีเหนือตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ส่วนประเทศจีนซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่เกาหลีเหนือเป็นจำนวนมากก็ได้ลดความช่วยเหลือทางทหารลง และต้องการให้เกาหลีเหนือปฏิรูประบบเศรษฐกิจของตนเองเพื่อให้อยู่รอดได้โดยคู่ตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน

ในปัจจุบันมีเพียง 5 ประเทศเท่านั้นที่พรรคคอมมิวนิสต์ยังมีอำนาจปกครองประเทศตามระบบสังคมนิยม ได้แก่ จีน เวียดนาม คิวบา ลาว และเกาหลีเหนือ แต่เกาหลีเหนือและคิวบาเป็นสองประเทศสังคมนิยมที่พรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสองไม่ยอมปฏิรูประบบเศรษฐกิจของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาหลีเหนือซึ่งยึดมั่นในหลักการของ “จูเช” (Juche) หรือ “การพึ่งตนเอง” ในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเคร่งครัดไม่อาจจะปฏิรูปเศรษฐกิจโดยอาศัยกลไกตลาดและเปิดประเทศอย่างจีนได้ เนื่องจากจะเป็นการล้มล้างหลักการและอุดมการณ์ทางการเมืองที่อดีตผู้นำประเทศ คิม อิล ซุง เป็นผู้กำหนดเอาไว้โดยสิ้นเชิง การกระทำความผิดกล่าวหาจะมีผลทำลายความชอบธรรมและอำนาจของนายคิม จอง อิล ได้ แต่การคือจีนไม่ปฏิรูประบบเศรษฐกิจก็เป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำและประชาชนได้รับความเดือดร้อน และอาจไม่พอใจต่อการปกครองของนายคิม จอง อิล ได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้นำเกาหลีเหนือจึงตกอยู่ในภาวะลำบากในปัจจุบัน ในขณะที่เศรษฐกิจถดถอยและขาดการสนับสนุนจากมิตรประเทศมหาอำนาจอย่างจริงจัง ปัญหาการแข่งขันและการรวมประเทศกับ

TABLE 13
Thailand : Exports to, Imports from, and Balance of Trade with North Korea,
1984-92
(In US\$ million)

Year	Exports	Imports	Trade Balance
1984	179,587.4	2,342,650.8	-2,163,063.4
1985	9,642,590.2	12,386,713.4	-2,744,123.2
1986	13,598,244.5	8,451,351.9	4,746,892.6
1987	4,489,232.7	10,733,685.9	-6,244,453.2
1988	5,299,880.4	32,011,378.3	-27,110,697.9
1989	7,316,533.0	19,748,427.1	12,391,878.1
1990	12,635,277.8	28,001,273.5	-15,405,995.7
1991	22,141,608.5	16,994,401.0	5,147,207.5
1992	7,608,912.2	1,720,394.4	6,288,517.8

Source : Customs Department, Finance Ministry, Thailand.

TABLE 14
Thailand's Imports from North Korea

1. Machine tools and tools
2. Electrical appliances
3. Vessels
4. Farming machinery and spare parts
5. Ferrous metals
6. Non-ferrous metals
7. Minerals
8. Cement
9. Chemical products
10. Light industrial products
11. Textiles and textile products
12. Foodstuffs
13. Corn starch
14. Native products
15. Aquatic products
16. Medicine
17. Others

TABLE 15
Thailand's Exports to North Korea

1. Rice
2. Corn
3. Beans
4. Spices
5. Sugar
6. Molasses
7. Rubber and rubber products
8. Jute and kenaf and their products
9. Textiles and textile products
10. Tapioca products
11. Manganese
12. Tin
13. Wolfram
14. Salt
15. Antimony
16. Pharmaceuticals
17. Others

เกาหลีได้ยังประสบความยากลำบากและเป็นแรงกดดันให้เกาหลีเหนือต้องหันไปผลิตอาวุธนิวเคลียร์เพื่อใช้เป็นอำนาจต่อรองกับเกาหลีใต้และประเทศตะวันตก แต่่นโยบายดังกล่าวได้สร้างความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีและแรงกดดันให้เกาหลีเหนือยุติความพยายามสร้างอาวุธนิวเคลียร์ ดังนั้นดูเหมือนว่าเกาหลีเหนือจะไม่มีทางเลือกมากนักนอกจากการปฏิรูประบบเศรษฐกิจในอันที่จะรักษาระบบการปกครองของตนเองต่อไป ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือก็เช่นกันคงจะมีปริมาณน้อยอยู่เช่นนี้ จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในเกาหลีเหนือ

สรุป

ประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์ทางการเมืองและทหารใกล้ชิดกับเกาหลีได้มาตั้งแต่สมัยสงครามเกาหลี ความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองได้กระชับมากขึ้นในช่วงของสงครามเวียดนามและสงครามกัมพูชา แต่การดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้าของเกาหลีได้ลดลดจนการที่ไทยและเกาหลีได้มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยเสียดุลการค้าแก่เกาหลีได้เป็นจำนวนมาก และนับวันจะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกัน นักธุรกิจเกาหลีใต้นิยมไปลงทุนมากที่สุดในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ และลงทุนในประเทศไทยน้อย แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีความเหมาะสมแก่การลงทุนของนักธุรกิจต่างชาติ เนื่องจากมีบรรยากาศการลงทุนที่ดี และมีสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางของการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยสามารถเป็นฐานการลงทุนที่จะขยายไปยังเมียนมา จีน ติมอร์ ลาว กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโครงการสร้างเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้สำเร็จในอนาคตอันใกล้

ข้อตกลงทางการค้าของ GATT รอบอุรุกวัยได้บีบบังคับให้เกาหลีใต้ต้องเปิดตลาดสินค้าเกษตรและลดอัตราภาษีของสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ลง รวมทั้งลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่

ใช้ภาณอื่น ๆ ด้วย จะช่วยให้ไทยสามารถขายสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และอัญมณีแก่เกาหลีได้ได้เพิ่มมากขึ้น รวมตลอดถึงแนวโน้มของการเจาะตลาดรถยนต์นั่งของเกาหลีได้ และการขยายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้ปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับเกาหลีได้เพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือถูกจำกัดปริมาณโดยปัจจัยด้านนโยบายเศรษฐกิจ และปัญหาการเมืองภายในของรัฐบาลเปียงยาง

เชิงอรรถ

- ¹ ลิขิต ธีรเวคิน, "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเกาหลี," วารสารสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 (1988).
- ² เพิ่งอ้าง.
- ³ Quan Yanchi, *Mao Zedong : Man, Not God*. (Beijing : Foreign Language Press, 1992), pp.170-173 และ Morton H. Halperin, A.M. Halper, and Donald W. Klein, *Sino-American Relations, 1949-71*. (N.Y. : Praeger Publishers, 1972); Allen Guttman, *Korea : Cold War and Limited War*. (2nd ed.) (Lexington, Mass. : D.C. Heath and Company, 1972); I.F. Stone, *America's First Vietnam, The Hidden History of the Korean War*. (N.Y. : Monthly Review Press, 1968).
- ⁴ Wiwat Mungkandi and William Warren (eds.), *A Century and a Half of Thai-American Relations*. (Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1982), pp. 88-89.
- ⁵ ลิขิต ธีรเวคิน อ้างแล้ว.
- ⁶ เพิ่งอ้าง.
- ⁷ เพิ่งอ้าง.
- ⁸ ภาณี รูปสม, "ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ : การค้าและการลงทุน," วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 1991) น. 53-54
- ⁹ เอกสารกรมการค้าต่างประเทศ สาธารณรัฐเกาหลี., กระทรวงพาณิชย์, 2535
- ¹⁰ เกศินี วิฑูรชาติ และภาณี รูปสม, รายงานโครงการสำรวจความสนใจของคนไทยต่อสินค้าเกาหลี โครงการเกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537
- ¹¹ Ji Dong Hyun, "Korean Foreign Direct Investment," in *Korean - ASEAN Economic Cooperation Toward the Year 2000*, Institute for Industrial Economic and Trade, 1992, p. 193.
- ¹² เพิ่งอ้าง.
- ¹³ สมพงษ์ วนาภา, "การลงทุนของสาธารณรัฐเกาหลีในประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," บทความเสนอในการประชุมวิชาการเรื่อง "บทบาทของสาธารณรัฐเกาหลีต่อประเทศไทย" โดย โครงการเกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2536 โรงแรมริเจนท์ กรุงเทพฯ.
- ¹⁴ เอกสาร "การลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย ปี 2536," กองการต่างประเทศ, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, กรกฎาคม 2537.
- ¹⁵ *The Nation*, 6 October 1993, 26 July 1994, 27 July 1994. และ Samuel S. Kim. "North Korea 1995," *Asian Survey*, Vol.XXXVI, No. 1 (January 1996), pp.61-72.